

**Концепція розвитку
Козівської ЗОШ І-ІІІ ступенів №2 на 2016 -2021 роки
з теми «Формування конкурентоспроможної особистості школяра в
умовах інноваційного розвитку освітнього середовища»**

*Учитель має свідомо йти в ногу із сучасністю, проймається і
Надихатися силами, що в ньому пробудилися.
А.Дістервег*

I.Актуальність

Оновлення парадигми освіти, освітніх технологій, запровадження інформаційно-комунікативних технологій, інтеграція в європейський освітній простір є важливими чинниками, які впливають на діяльність навчального закладу. Останнім часом все важче вдається задовольняти запити різних замовників освіти (учнів, батьків, громадських організацій, окремих прошарків суспільства) і вимоги суспільства, запроваджувати інноваційні освітні концепції, нові технології управління, наукові підходи до навчання, виховання і розвитку учнівської молоді, виступати гарантом інтелектуального, фізичного, психічного, морального розвитку і саморозвитку особистості, зростає конкуренція між навчальними закладами з надання освітніх послуг. Обираючи для своїх дітей навчальний заклад, перш за все, батьки акцентують увагу як на якості освіти, так і на тому, хто вчить і як їх дітей та в яких умовах проходить навчально-виховний процес. Адже саме від цього залежить – чи буде сформована їх дитина, як конкурентоспроможна особистість, як особистість, яка здатна до саморозвитку та реалізації свого життєвого призначення через власний вибір.

Конкурентоспроможність – соціально орієнтована система здібностей, властивостей і якостей особистості, що характеризує її потенційні можливості в досягненні успіху в навчанні, професійній та непрофесійній життєдіяльності, що визначає адекватне індивідуальне поведіння в динамічно змінюваних умовах, забезпечує внутрішню впевненість у собі, гармонію з собою і навколишнім світом.

Щоб стати конкурентоспроможною особистістю учень повинен в ході навчально-виховного процесу та саморозвитку набути певних видів компетентностей, а саме: **аутопсихологічну, соціальну, комунікативну, інформаційну, полікультурну, загальнокультурну, інтелектуальну.** Однак, ці компетентності залежать від рівня освіченості, під якими слід розуміти якість особистості, що характеризується здатністю розв'язувати завдання пізнавального характеру, ціннісно-орієнтаційної, комунікативної і перетворюючої діяльності. Виділяють чотири рівні освіченості:

- 1) грамотність - здатність використовувати основні способи пізнавальної діяльності, якими є читання, письмо, рахунок;
- 2) функціональна грамотність - здатність розв'язувати елементарні життєві завдання в різних сферах на основі прикладних знань;

- 3) інформованість – засвоєння певного обсягу знань і здатність репродукувати їх;
- 4) КОМПЕТЕНТНІСТЬ – здатність розв'язувати завдання в різних сферах життєдіяльності на базі теоретичних знань.

А тому, зрозуміло, що конкуренція буде виникати між особистостями як із різними ступенями освіченості, так і однаковими. Результат такої конкуренції залежить від запиту ринкової економіки. Тому, не завжди знання базових дисциплін, а отже навчальні загально предметні компетенції в умовах конкуренції стають визначальними. Цінними у такому випадку є **компетенції необхідні для життєдіяльності або професійної діяльності**. І у таких випадках, **професійна компетентність** стає визначальною при працевлаштуванні по закінченню навчання у школі, особливо в умовах дефіциту робочих професій.

Однак, не залежно від рівня освіченості відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392, за результатами навчання в школі-гімназії випускник, для того, щоб стати конкурентоспроможним, повинен бути наділеним певними компетенціями: громадянська, загальнокультурна, комунікативна, здоров'язбережувальна, інформаційно-комунікативна, ключова, між предметна естетична, між предметна, предметна(галузева), предметно-мистецька, проектно-технологічна, соціальна.

Серед чинників, які впливають на вибір мети діяльності закладу, а саме - формування конкурентоспроможної особистості, слід враховувати і Європейську мотивацію, функціонування ринкової економіки тощо. Тому, враховуючи світові тенденції, однією з ознак конкурентоспроможної особистості має стати **цивілізаційна компетентність**, складовими елементами якої є ринкова культура, правова культура, демократична культура, культура діалогу, організаційна культура технологічна культура, екологічна культура, культура щоденного життя (додаток 1).

Враховуючи нові вимоги, які ставить соціум до школи-гімназії, причому часто вони виникають спонтанно і потребують миттєвої реакції від навчального закладу, з метою досягнення поставленої мети - формування конкурентоспроможної особистості – необхідно забезпечити участь батьків та представників громадськості у навчально-виховному процесі та позаурочній роботі. Спільні зусилля повинні носити діяльнісний, компетентнісний та особисто-зорієнтований підходи і бути спрямованні на надання освітніх послуг, які б стабільно задовольняли, з однієї сторони, - споживачів та користувачів цих послуг – з іншої сторони, на розвиток умінь і навичок учнів, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях, пошук шляхів інтеграції до соціокультурного та природного середовища і носити діяльнісний, компетентнісний та особисто-зорієнтований підходи.

В умовах скорочення чисельності дітей шкільного віку між навчальними закладами виникає боротьба за учнів, що призводить до конкуренції між ЗНЗ. Результатом цього процесу стає заклад, у якому на

думку батьків їх діти зможуть отримати якісніші знання. Однак, це не значить, що вони всі стануть конкурентоздатними.

Щоб особистість набула якостей, характерних для конкурентоспроможності, у школі-гімназії:

- 1) необхідно організувати навчально-виховний процес таким чином, щоб по перше, хотілося навчатися саме в цьому навчальному закладі із-за того, що тут цікаве шкільне життя і що про нього згадують з вдячністю ті, хто його закінчив;
- 2) забезпечити високу якість освітньої послуги у порівнянні з освітніми послугами, що їх надають інші навчальні заклади;
- 3) організувати надання освітніх послуг, цінних для життєдіяльності особистості та її професійної діяльності.

Проте, крім зусиль ЗНЗ, спрямованих на формування якостей особистості, характерних для конкурентоспроможності, необхідно, щоб було бажання і самого учня на самовдосконалення. Реально оцінивши свої можливості, учень повинен для себе визначитися з орієнтирами і прагнути їх зреалізувати. Умовно процес саморозвитку можна показати за допомогою схеми: «Я – реальне» $\longrightarrow$ «Я – ідеальне» $\longrightarrow$ «Я - сформоване».

Метою освітнього процесу повинне стати «Сім Я»: випускник, для якого є характерним самовизначення, самопізнання, самооцінка, самопрограмування, самоосвіта, самовдосконалення, самореалізація як особистості.

Змістом освітньої діяльності у школі гімназії стане теж сім ключових моментів, реалізація яких сприяє досягненню поставленої мети – це формування конкурентоспроможної особистості.

$$\text{ДС} + \text{Р} \longrightarrow \text{ЗВН} + \text{ММДЦ} = \text{КСО}, \text{ де}$$

1) Д С – це діяльність і спілкування, у якому вчитель і учень є рівноправними партнерами навчально-виховного процесу;

2) Р – рефлексія як один з найважливіших компонентів сучасного навчально-педагогічного процесу, а також системний чинник неперервної освіти;

3) З – знання;

4) В – вміння;

5) Н – навички;

6) М – майстерність;

7) МДЦ – морально-духовні цінності;

КСО – конкурентоспроможна особистість.

Виходячи з вище зазначеного, місією школи є «Формування конкурентоспроможного в європейському та світовому освітньому просторі покоління молоді».

Організація навчально-виховного процесу повинна бути спрямована на набуття особистістю певної суми знань і досвіду, що дозволяють їй бути конкурентоздатною, діяти адекватним чином у різних ситуаціях, робити

висновки про щось, переконливо висловлювати власні думки, і носити компетентнісно-орієнтований характер.

Компетентнісно-орієнтована модель навчально-виховного процесу в
Козівській ЗОШ I-III ступенів №2:

<i>Складники навчально-виховного процесу</i>	
<u>Мета</u>	Формування конкурентоспроможного в європейському та світовому освітньому просторі покоління молоді
<u>Завдання</u>	<u>Формування інноваційного освітнього середовища</u>
<u>Зміст</u>	<u>Варіативність</u>
<u>Принципи</u>	<u>Індивідуалізація і диференціація. Принцип гуманізму, зв'язок навчального матеріалу з реальним життям, самооцінка свого навчання</u>
<u>Гасло</u>	<u>Міркуй, потребуй, розвивайся, стверджуйся!</u>
<u>Методи навчання</u>	<u>Проблемно-пошукові, дослідницькі,</u>
<u>Педагог</u>	<u>Організатор навчання, консультант</u>
<u>Результат</u>	<u>Відкриті стосунки, довіра, Конкурентоспроможний випускник</u>

II. Призначення, мета і завдання розвитку школи

Будуємо інноваційне освітнє середовище рівних можливостей для всіх; школу в якій навчаються поряд обдаровані діти в тій чи іншій галузі та звичайні; школу, яка буде намагатися дати можливості для розвитку кожній дитині та розвинути її так, щоб вона була успішною, конкурентоздатною в житті. Тобто щоб дитина, навчаючись в школі, змогла набути всі життєві компетенції в тому обсязі, в якому вони їй потрібні для її успішного становлення та конкуренції.

Сьогоднішня соціальна ситуація диктує потребу у випускнику школи, який володіє засобами та ресурсами збереження та розвитку себе як

особистості, який адекватно реагує на зміни в суспільстві. Замовлення суспільства до освіти полягає в потребі до творчої особистості, яка вміє самовдосконалюватися; здатна, реалізуючи себе, розв'язувати проблеми суспільства; яка вміє застосовувати знання та навички в оточуючому середовищі, яке постійно змінюється; може стати успішним в своїй обраній діяльності. Це передбачає побудову такого освітнього простору, в якому кожен учень може самовизначитися, знайти свою професію та себе в ній, прожити в школі ситуацію успіху в розв'язанні навчальних проблем.

Для досягнення нових цілей освіти школа обирає для себе стратегічну мету: *«Від інноваційних технологій освіти через педагогічну майстерність до формування конкурентоспроможного випускника».*

Продуктом школи є людина, особистість тому основні її завдання:

- створення умов для розвитку і саморозвитку особистості на основі оновлення змісту освіти шляхом застосування нових педагогічних підходів до навчання, впровадження інформаційних та комунікаційних технологій навчання й, таким чином, формування інноваційного освітнього простору;
- задоволення освітніх запитів та потреб учнів;
- засвоєння продуктивних знань, умінь;
- різнобічний розвиток учня на основі виявлення здібностей, задатків
- формування конкурентоспроможного в європейському та світовому освітньому просторі покоління молоді, що буде захищеним та мобільним на ринку праці, здатним робити особистісний духовно-світоглядний вибір, матиме необхідні знання, навички та компетентності для інтеграції в суспільство на різних рівнях, буде здатним до навчання впродовж життя.
- виховання для життя в цивілізованому громадянському суспільстві.

Якщо ми говоримо про сучасних учнів та сучасних випускників, то й до вчителя треба ставити вимоги, продиктовані часом. Саме вчитель — основна робоча ланка сфери освіти. Вчитель повинен бути носієм культури, виявляти гуманну педагогічну позицію, бути і особистістю, і фахівцем, і майстром, і новатором, висококваліфікованим педагогом, які постійно шукає найефективніші шляхи і засоби навчання, виховання й формування громадян, здатний сприяти духовному відродженню України.

Ішими словами, якщо ми хочемо сформувати конкурентоздатного випускника, то і сам вчитель повинен бути конкурентоздатним.

ІІІ. ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ШКОЛИ ПО ФОРМУВАННЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВЧИТЕЛЯ

Високий рівень майстерності вчителя визначає його конкурентоспроможність в інноваційному навчальному закладі. Тобто, такий вчитель повинен прогнозувати динаміку навчальних досягнень учнів, проводити майстер-класи, використовувати ІКТ, брати участь у професіональних конкурсах, підвищувати кваліфікацію не залежно від віку, втілювати педагогічне новаторство, яке вносить нові ідеї методики та прийому.

Основними завданнями школи по формуванню такого вчителя слід назвати такі :

- підвищення рівня науково – теоретичної, методичної та психолого – педагогічної підготовки вчителів;
- модернізація освітнього процесу через використання інформаційно – комунікаційних , особистісно зорієнтованих технологій;
- допомога вчителям у розвитку , удосконаленні та підвищенні професійно – педагогічної компетентності;
- активізація творчого потенціалу;
- формування здатності до швидкої адаптації в мінливих умовах.

Конкурентоспроможний вчитель – це соціально-активний вчитель, він взаємодіє з батьками і дітьми, які є повноправними учасниками навчального процесу. З однієї сторони вчитель виконує соціальне замовлення батьків, з іншої – держави. Вчитель – це актор, режисер, менеджер, аналітик і психолог.

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВЧИТЕЛЯ

Сучасний вчитель володіє надзвичайними потенціальними можливостями впливати на проблеми світогляду особистості, настроїв і моральності учнів. Основними технологіями формування сучасного конкурентоспроможного вчителя можна назвати такі :

- технологія саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації, підвищення професійно – фахового та індивідуально – особистісного рівня впродовж всієї педагогічної діяльності та всього життя ;
- технологія методичної мобільності і оновленого способу мислення;
- технологія системного застосування компетентнісних, особистісно зорієнтованих технологій у навчально – виховному процесі ;
- технологія інноваційності та вміння адаптуватися у сучасному освітньому просторі;
- технологія критичного мислення;
- технологія формування системи цінностей з урахуванням особистих запитів , норм ситуації та естетичних уподобань для формування духовно – ціннісних орієнтацій учнів

Конкурентоспроможний фахівець – це особистість, яка є дослідником, творцем нових знань, проектувальником свого життя. А школа – той життєвий простір, де дитина реалізує свої потреби, інтереси, можливості.

ОСОБИСТІСНІ ЦІННОСТІ, ОСНОВНІ ВМІННЯ ТА ХАРАКТЕРОЛОГІЧНІ РИСИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ВЧИТЕЛЯ

Формуванню конкурентоспроможності вчителя сприяють певні характерологічні риси: воля, прагматичність у діях, націленість на успіх, швидкість реакції, рішучість, прогностичні здібності, вміння приймати

нестандартні рішення, а також сміливість, популярність у колективі. Володіння педагогічною культурою - ще одна риса конкурентоспроможного вчителя, яка визначає загальний інтерес колективу навчального закладу, де панує доброзичлива ділова атмосфера; вміння конструктивно працювати в команді, дипломатичність, здатність до компромісу, надійність, здорові взаємини між адміністрацією і педагогічними працівниками з дотриманням субординації. Ці якості спрямовані на розвиток у кожного члена колективу почуття співучасті у досягненні високих результатів, виховання командного духу, створення професійної команди, націленої на досягнення поставленої мети.

Конкурентоспроможному вчителю притаманні такі риси.:

К – креативність;
О - оптимальність;
Н – нестандартність;
К – конкурентоспроможність;
У – уміння взяти на себе ініціативу;
Р – реалізація задуманого;
Е – ентузіазм;
Н – новаторство;
Т – творчість;
О – об'єктивність;
С – самореалізація;
П – професіоналізм;
Р - рух вперед;
О – особистісний підхід до учнів;
М – моніторингові дослідження;
О – оптимізм;
Ж – життєвий тонус;
Н – новизна;
І – інтелект, інновації, ініціативність;
С – саморозвиток;
Т – толерантність;
Б

Конкурентоспроможний вчитель - не просто дає міцні знання, але і вчить застосовувати ці знання на практиці. Він здатний до формування у вихованців належного рівня соціальної зрілості, життєтворчості, до створення умов для розкриття потенціалу самопізнання, саморегуляції, інтеграції до соціокультурного простору, здатного виконувати роль тьютора – тієї людини, що забезпечує педагогічний супровід; не тільки передає учням знання та вміння, це передусім той, у кого дитина, як у батька й матері, вчиться жити; забезпечує наступність навчання і виховання, бо саме наступність є ефективним засобом досягнення кінцевої мети виховання; піклується про здоров'я своїх вихованців, використовує в своїй роботі здоров'язберігаючі технології; створює комфортні умови під час навчального процесу, за яких кожен учень відчуває свою успішність,

інтелектуальну спроможність; забезпечує особистісно зорієнтований підхід у навчанні й вихованні та можливість розкриття здібностей кожної дитини; готує учнів до повноцінного життя у європейському просторі; здатний до щоденного самовдосконалення; здатний до розробки навчальних та соціально-значущих програм; дослідник і наставник; повинен займати активну громадську позицію, щоб бути справжнім прикладом для вихованців.

Такий вчитель зможе досягти поставлено мети – формування конкурентоздатного випускника. Тому необхідно забезпечити ефективність роботи методичних осередків навчального закладу, посилити їх вплив на ріст творчого потенціалу кожного вчителя у школі, практикувати використання інноваційних методів підвищення професійної майстерності педагогічних кадрів.

Керівник школи відповідно до нових вимог повинен організувати роботу навчального закладу таким чином, щоб школа співпрацювала з вищими навчальними закладами, з різними установами селища, району. Тому на базі мікрорайону школи необхідно створити інноваційне освітнє середовище, як нову форму виховання школярів.

IV. КОНКУРЕНТНОЗДАТНИЙ ВИПУСКНИК

Випускник школи – це людина освічена, що самостійно здобуває знання.

Конкурентноздатний випускник:

Усвідомлює:

- різноманітність життєвих цінностей (знання, свобода, співпраця, повага до іншої особи);
- особисту самоцінність.

Вміє:

- здійснювати вибір;
- жити та працювати в колективі.

Здатний:

- планувати своє життя відповідно цілям;
- приймати рішення.

Має:

- життєвий досвід діяльності в групі, під керівництвом, самостійно, в парі, з книгою, з документами, з комп'ютером.

Розглянемо основні напрями діяльності гімназії в підготовці компетентного випускника.

Випускника слід розглядати в контексті формування ключових компетентностей як сукупності дій та вмінь.

Його необхідно НАВЧИТИ:

- вирішувати проблеми;
- використовувати власний досвід;
- самостійно займатися власною освітою.

ШУКАТИ:

- добувати інформацію;
- уміти працювати з документами та класифікувати їх;
- консультуватися в експертів;
- працювати з різними базами даних.

ДУМАТИ:

- критично мислити;
- мати власну позицію та формувати власну думку;
- оцінювати соціальні звички, пов'язані зі здоров'ям, споживанням, оточуючим середовищем;
- уміти оцінювати твори літератури та мистецтва.

СПІВПРАЦЮВАТИ:

- уміти працювати в групі;
- приймати рішення;
- уміти домовлятися;
- улагоджувати суперечки та конфлікти.

БРАТИСЯ ЗА ДІЛО ТА АДАПТУВАТИСЯ:

- нести відповідальність;
- уміти організовувати свою роботу;
- уміти знаходити нові рішення;
- доводити гнучкість реагування на зміни в житті;
- бути стійким перед труднощами.

Від сформованості цих умінь залежить, чи буде людина готовою до вимог життя, чи досягне тих вершин, які спроможна досягти, чи сформується як особистість.

За умов такого підходу на остаточному етапі навчання випускник школи оволодіє головними рисами: буде здатен до самовизначення та творчої самореалізації. Він на всіх рівнях, суспільно й особистісно значущих, зможе реалізувати отримані знання, вміння, навички, бо випускник:

- на суспільно – правовому рівні: обов'язково знає й дотримується Конституції, законодавства України; має уявлення про політичну структуру держави та державної влади; свідомо користується своїми громадянськими правами й сумлінно виконує громадянські обов'язки;

- на сімейно-побутовому рівні: має уявлення про сутність дорослої людини й сутність сім'ї; вміє об'єктивно оцінювати себе, контролювати свою поведінку; достатньо володіє певними господарсько-економічними навичками, щоб жити в постійно змінюваних економічних умовах;

- на професійно-трудовому рівні: має уявлення про світ сучасних професій, виробничих технологій і ситуацію на ринку праці; володіє навиками професійно-трудової діяльності; уміє використовувати отримані теоретичні знання на практиці;

- на комунікативному рівні: об'єктивно сприймає оточуючих; вміє будувати стосунки з урахуванням особливостей інших людей, активно слухати; знаходить адекватний стиль і тон спілкування; виявляє толерантне ставлення до інших представників людської цивілізації;

- на культурно-естетичному рівні: має уявлення про культурно-дозвільні можливості оточуючого соціуму; знає раціональні засоби реалізації дозвілля, уміє його організувати; здатен цілеспрямовано обирати заняття, що відповідають особистісним інтересам;
- на морально-духовному рівні: критично оцінює явища й процеси навколишнього життя, поведінку свою і оточуючих; володіє засобами самоповаги, самоствердження, самоусвідомлення; володіє засобами захисту себе від несправедливості.

Шляхи формування компетентного випускника

Особливу увагу слід звернути на те, що вся робота по формуванню компетентного випускника повинна проводитися обдумано, ґрунтовно, з урахуванням вікових особливостей учнів. Адже це дуже велика відповідальність – впливати не тільки на знання, але й на долю дітей, їхнє майбутнє.

У зв'язку з цим необхідно:

- надати реальну допомогу учням з розвитку особистісних якостей необхідних для повноцінного життя;
- привернути увагу учнівської молоді до змін у суспільній свідомості, необхідності "уміти вчитися";
- постійно пропагувати принципи гуманізації, демократизації, спільної взаємодії;
- розвивати вміння та навички самоосвітньої діяльності;
- залучати учнів до проектної діяльності, складання життєвих програм та планів, їх реалізації;
- залучати батьків та широку громадськість до виховання свідомого, успішного громадянина України.

Характеризуючи конкурентоспроможного випускника доцільно користуватися певними критеріями, а саме:

1. Сформованість пізнавального потенціалу особистості випускника

Показники:

- навчання учнів;
- розвинутість мислення (зокрема навички аналітичного мислення);
- пізнавальна активність учнів (зокрема здібність до активної розумової діяльності).

2. Сформованість морального потенціалу особистості випускника.

Показники:

- моральна спрямованість особистості;
- сформованість ставлення учня до Батьківщини, суспільства, родини, школи, класного колективу, себе, природи, праці.

3. Сформованість комунікативного потенціалу особистості випускника.

Показники:

- комунікативність;
- сформованість комунікативної культури учнів.

4. Сформованість естетичного потенціалу особистості випускника.

Показники:

- сформованість естетичної культури (розвинутість почуття прекрасного та інших естетичних почуттів);
- художньо-творча активність на оптимальному для кожного учня рівні.

5. Сформованість творчого потенціалу особистості випускника.

Показники:

- творче мислення учнів;
- здібність до самовизначення й самореалізації;
- різнобічні інтереси.

6. Сформованість фізичного потенціалу особистості випускника.

Показники:

- стан здоров'я випускних класів;
- розвиток фізичних якостей.

Риси, які мають бути сформовані у випускників початкової школи

Випускник початкових класів повинен:

- на рівні, достатньому для продовження подальшої освіти, овоїти загальноосвітні програми з предметів шкільного навчального плану (тобто опанувати читання, письмо, рахунок, елементи теоретичного мислення);
- опанувати навички навчальної діяльності, прості навички самоконтролю навчальних дій, культуру поведінки мови, основи особистої гігієни і здорового способу життя;
- аналізувати результати порівняння, об'єднувати предмети за загальною ознакою;
- уміти вирішувати творчі завдання на рівні комбінацій та імпровізацій, проявляючи оригінальність та уяву;
- вільно працювати з навчальними, художніми, науково-популярними текстами, доступними для сприйняття; визначати під час читання тему й головну думку тексту;
- володіти пошуком, перетворенням, упорядкуванням інформації; використовувати комп'ютер;
- установлювати причини своїх помилок і труднощів, шляхи їх подолання;
- уміти співпрацювати, домовлятися, оцінювати свій вклад і результат своєї діяльності.

Риси, які мають бути сформовані у випускників основної школи

Випускник середніх класів повинен:

- на рівні вимог державних освітніх стандартів овоїти загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану;

- на підвищеному рівні складності (або поглиблено) освоїти загальноосвітні програми з основних предметів (можна вказати предмети);
- опанувати систему розумових навичок (порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, класифікацію, визначення головного);
- оволодіти основами комп'ютерної грамотності;
- знати свої громадянські права та вміти їх реалізувати;
- оцінювати свою діяльність з погляду моральності та етичних цінностей;
- дотримуватися правил культури поведінки й спілкування;
- вести здоровий спосіб життя;
- бути готовим до форм і методів навчання, використовуваних у старших класах.

Риси, які мають бути сформовані у випускників старшої школи

Випускник старших класів повинен:

- освоїти на рівні вимог державних освітніх стандартів загальноосвітні програми з усіх предметів шкільного навчального плану;
- на підвищеному рівні складності (або поглиблено) освоїти загальноосвітні програми з основних предметів;
- освоїти зміст вибраного профілю навчання на рівні, що забезпечуватиме вступ до закладу вищої професійної освіти й успішне навчання там;
- опанувати одну - дві іноземні мови на рівні поглибленого вивчення (базовому);
- опанувати основи комп'ютерної грамотності (програмування, навички технічного обслуговування);
- ознайомитися з основами менеджменту, підприємництва;
- уміти швидко знайти своє місце в системі соціально-економічних відносин;
- оволодіти культурою інтелектуальної діяльності;
- знати й поважати культуру України та інших народів;
- знати свої громадянські права та вміти їх реалізувати;
- уміти усвідомлено й відповідально здійснювати вибір своїх дій і діяльності, контролювати та аналізувати їх;
- володіти культурою життєвого самовизначення й самореалізації; поважати свою й чужу гідність; поважати права, свободи інших людей; дотримуватися правил культури поведінки й спілкування;
- поважати свою працю та працю інших людей;
- мати почуття соціальної відповідальності; вести здоровий спосіб життя;
- володіти навичками міжособистісного й міжнаціонального спілкування;
- володіти способами отримання інформації.

Загальні риси та якісні характеристики учня

Моделі	Загальні риси	Якісні характеристики
Випускник початкових	Працелюбний,	Упевненість у собі,

класів	вольовий, уважний, емоційний, інтелектуальний, дитина з розвиненою мовою, мисленням, зоровою та слуховою пам'яттю, яка вміє рефлексувати, слухати і чути, володіє почуттям самоконтролю і самостійності	відчуття повноцінності, старанність, працелюбність, самостійність, дисциплінованість, доброзичливість, комунікабельність, мотивація досягнення успіху, відповідальність, навчально-пізнавальні інтереси
Випускник основної школи	Спостережливий, креативний, творчий, володіє почуттям психологічної захищеності, має аналітичні здібності, абстрактне мислення, регульовану пам'ять, здатний розмірковувати, має інтелектуальну активність	Особистісне самовизначення потреби в громадському вихованні, самоствердження, соціальна дорослість, моральне усвідомлення, відповідальність за свої вчинки, мотивація діяльності, пізнавальні інтереси, потреба в самопізнанні, адекватна самооцінка
Випускник старшої школи	Інтелектуальнозрілий, самостійний у прийнятті рішень і виборі дій, теоретично усвідомлює свою мету, володіє своїми пізнавальними процесами, уміє рефлексувати, аргументувати і доводити свої судження, має критичне мислення, творчо активний, комунікабельний	Здатний усвідомити свою індивідуальність, неповторність, соціально зрілий, професійно- зорієнтований, критично ставиться до себе і своїх вчинків, відчуває потребу у пошуку сенсу життя, має соціальні та моральні переконання, світогляд, морально зрілий і готовий до самовизначення, здатний до саморозвитку та реалізації свого життєвого призначення через власний вибір

Вчителі, повинні допомогти дитині стати такою. Як казала Софія Русова: "Ні, не омертвляти своїх учнів,— а будити їх до глибокого благородного життя. Вчить виробляти свою філософію життя". І, головне, людина, створена сучасною школою, повинна бути самодостатньою і щасливою.

Конкурентність випускника – це його:

К – креативність;
О - організованість;
Н – наполегливість;
К – комунікабельність;
У – уміння взяти на себе ініціативу;
Р – раціоналізм у діях та вчинках;
Е – ентузіазм;
Н – неординарність;
Т – творчість;
О – об'єктивність;
С – самовизначення, самопізнання, самооцінка, самопрограмування, самоосвіта,
П – працелюбність;
Р - реалізації свого життєвого призначення через власний вибір;
О – обдуманість при прийнятті рішень;
М – моральні цінності;
О – оптимізм;
Ж – життєвий тонус;
Н – неповторність;
І – інтелект, ініціативність;
С – самовдосконалення самореалізація як особистості;
Т – толерантність;
Ь

Виходячи із соціального замовлення, потреб учнів, батьків, стратегічною ціллю гімназії можна прогнозувати саме таку модель випускника гімназії. Тому зусилля школи-гімназії, як суб'єкту, що надає освітню послугу, споживачів освітніх послуг (батьків, громади, держави) повинні бути спрямованні на учнів, користувачів освітніх послуг. Лише завдяки спільним зусиллям усіх вдасться досягти поставленої мети.

Додаток

Складові елементи «цивілізаційної компетентності»

№ з/п	Елементи	Їх зміст
1	Ринкова культура	Підприємливість, відповідальність за

		якісну працю, не здатність до халтури і псевдо активності. Знання основних «правил дій», у ринкових умовах і беззаперечне виконання цих правил
2	Правова культура	Знання світових конвенцій і дотримання їх положень. Визнання верховенства законів рівності громадян в їх правах, повага до свободи і відкритості. Знання основних законів, кодексів, виконання їх положень
3	Демократична культура	Мобільність особи, громадянська активність. Повага до рішення більшості, піклування про справи громади. Свідома участь у суспільному і політичному житті, вміння відрізнити політика-демагога від професіонала, який «пішов у політику» для позитивної діяльності
4	Культура діалогу	Толерантність, сприйняття різних форм плюралізму
5	Організаційна культура	Раціональна адміністрація, ефективність менеджменту. Вміння організовувати власне життя і діяльність на раціональних економічно-соціальних засадах
6	Технологічна культура	Вміле, беззаперечне і безпечне використання сучасних технічних засобів
7	Екологічна культура	Гармонійне співіснування особи з навколишнім середовищем
8	Культура щоденного життя	Повага до інших осіб, навички співжиття, готовність до надання допомоги, турбота про естетичне оточення, охайність